

ارزیابی سیستماتیک مقالات معماری مجلات علمی-پژوهشی ایران و انتشارات Elsevier (q1)

حبیب شاه حسینی^{۱*}، نادیا خندان^۲، رعنا کوره‌پز^۳

۱. استادیار دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، ایران.

۲. پژوهشگر دکتری مهندسی معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، ایران.

۳. پژوهشگر دکتری مهندسی معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۰

چکیده

بیان مسئله: باتوجه به پیشرفت جوامع در سال‌های اخیر و توسعه ابعاد مطالعات علمی و پژوهشی در زمینه‌های مختلف معماری، بررسی سیر حرکت اندیشمندان و موضوعات مطالعه‌شده در سطح جهان و مقایسه آن با مطالعات داخلی می‌تواند مؤیدی بر نیازهای تحقیقاتی آتی در حوزه معماری باشد؛ چراکه مطالعات داخلی در مقایسه با مطالعات جهانی از تعمیم‌پذیری کم‌تری برخوردار بوده و جهت افزایش رقابت‌پذیری خود با مطالعات جهانی، نیازمند تغییری بهینه با در نظر داشتن مسائل و مشکلات داخلی هستند.

هدف پژوهش: هدف از این مطالعه، بررسی مقالات علمی منتشر شده در مجلات معتبر معماری در سطح جهانی و داخلی در ارتباط با محوریت موضوعی و روش‌های تحقیق آنها جهت ارائه راهکاری برای بهبود کیفیت مطالعات بعدی در جهت افزایش تعمیم‌پذیری برون‌داد مطالعات چاپ‌شده در نشریات ایرانی است.

روش پژوهش: این پژوهش با مروری بر کلیه مجلات معماری Elsevier (q 1) (۶۴۶ مقاله) و علمی-پژوهشی فارسی و انگلیسی زبان (۸۰۲ مقاله) که در طول سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ منتشر شده، به بررسی موضوعات و روش تحقیق آنها پرداخته است.

نتیجه‌گیری: ارزیابی آماری نتایج، حاکی از آن است که از میان یازده موضوع شناسایی شده «پایداری، فن ساختمان، فرایند طراحی، مطالعات کالبدی، مطالعات تاریخی، معناشناسی، روانشناسی محیط، پدافند غیرعامل، مدیریت، گردشگری، منظر»، تمرکز مطالعات در نشریات علمی-پژوهشی ایران بیشتر روی مباحث «تاریخی» و «روانشناسی محیط» و اغلب به شیوه کیفی (توصیفی-تحلیلی) است، درحالی‌که گرایش مطالعات معماری در نشریات (Elsevier (q) تمرکز بر عرصه‌های «تکنولوژی و فن ساختمان» و «فرایند طراحی» با تکیه بر روش‌های کمی (آزمایشی) صورت پذیرفته است.

واژگان کلیدی: روش تحقیق، مقالات علمی پژوهشی ایران، مقالات (Elsevier (q1)، مطالعات معماری.

مقدمه

نیل به پیشرفت در هر رشته‌ای مستلزم مطالعه منظم و منطقی، تلاش برای پاسخ‌گویی به مسائل روز، توسعه مفاهیم نظری و عملی (طاهری، ۱۳۹۱) و مطالعه مستمر الگوها و روندهای پیموده‌شده توسط اندیشمندان حوزه مربوطه است تا از آن طریق بتوان در تکمیل دانش و پیشرفت‌های آتی مؤثر واقع شوند (Dwivedi, Venkitachalam, Sharif, Al-).
دنیاى امروزی، حوزه‌های مختلفی از زندگی انسان را دربر گرفته و برنامه‌ریزی برپایه علم و فناوری، تغییرات جهانی و دگرگونی‌های زندگی امروزی را رقم می‌زند. از آنجاکه جامعه مدرن به‌طور فزاینده‌ای نیازمند دانش و سیستم‌های علمی هدفمند است، ایجاد تغییر در نظام علمی نه‌تنها در بعد کمی، بلکه در ساختار و عملکرد نیز به چشم می‌خورد (Krohn, Layton Jr & Weingart, 2012). ایجاد قابلیت در استفاده از دانش‌های علمی جدید، لزوم ترکیب و ادغام علوم رشته‌های مختلف را

نیل به پیشرفت در هر رشته‌ای مستلزم مطالعه منظم و منطقی، تلاش برای پاسخ‌گویی به مسائل روز، توسعه مفاهیم نظری و عملی (طاهری، ۱۳۹۱) و مطالعه مستمر الگوها و روندهای پیموده‌شده توسط اندیشمندان حوزه مربوطه است تا از آن طریق بتوان در تکمیل دانش و پیشرفت‌های آتی مؤثر واقع شوند (Dwivedi, Venkitachalam, Sharif, Al-).

* نویسنده مسئول: habib_shh@yahoo.com: ۰۹۱۴۱۱۳۱۲۵۰

پرسش تحقیق

در مقایسهٔ بسامد تکرار، بین موضوعات و روش‌های تحقیق انجام‌شده در مطالعات معماری در مجلات علمی-پژوهشی کشور ایران و مجلات معماری (Elsevier (q ۱) طی فروردین ۱۳۹۷ الی اسفند ۱۳۹۹ چه تفاوت آماری وجود دارد؟

روش تحقیق

این پژوهش در راستای دستیابی به سمت‌وسوی مطالعات معماری در ایران و جهان، با مروری بر مطالعات منتشرشده، به صورت کیفی و از نوع توصیفی-تحلیلی انجام گرفته است. جامعهٔ آماری شامل کلیهٔ مقالات منتشرشده در مجلات علمی-پژوهشی (Elsevier (q ۱) در بازهٔ زمانی ۱۳۹۷ تا اسفند ماه ۱۳۹۹ می‌باشد.

مجلات موجود در سامانهٔ رتبه‌بندی نشریات علمی (https://irisweb.ir/index.php?slc_lang=fa&sid=3) با رتبه‌بندی علمی-پژوهشی از وزارت علوم کشور ایران و با استفاده از کلمات کلیدی «معماری»، «ساخت‌مان»، «محیط» برای شناسایی مجلات ایرانی و مجلات موجود در پایگاه Science Direct Academic Search Engines (<https://www.sciencedirect.com/browse/journals-and-books?contentType=JL>) دارای رتبه‌بندی q^۱ در سایت Journal Citation Reports – Clarivate و با استفاده از کلمات کلیدی “Architecture”، “Building”، “Environment” برای شناسایی مجلات Elsevier استفاده شده است. همچنین زمینه و اهداف تمامی نشریه‌های انتخاب‌شدهٔ مطالعات معماری و موضوعات بین‌رشته‌ای مرتبط با معماری را دربرمی‌گیرد. مقالات در دو گروه ذکرشده، بر اساس اطلاعات آماری و فراوانی محوریت موضوعی مقالات (در گروه‌های اصلی و زیرگروه‌های مربوطهٔ رشتهٔ معماری) و روش تحقیق آنها موردبررسی و مقایسه قرار گرفته‌اند. جهت بررسی محوریت موضوعی و روش تحقیق مقالات از روش کدبندی که شناسایی کلمات اصلی و دسته‌بندی آنها است، استفاده شد (Vaughn & Turner, 2016). بدین‌صورت که جهت بررسی مقالات از نظر محوریت موضوعی، کلمات کلیدی چکیده و بخش مقدمهٔ مقالات کدبندی شده و پس از شناسایی عمق موضوع، محوریت مقاله‌ها در یازده گروه دسته‌بندی شدند (جدول ۱). در راستای شناسایی روش تحقیق هر مقالات با بررسی و کدبندی بخش چکیده و روش تحقیق هر مقاله، نوع روش استفاده‌شده در هر مقاله نیز دسته‌بندی شد. مرور سیستماتیک به‌عنوان نوعی مطالعهٔ مروری به جمع‌آوری اطلاعات از طریق جستجوی کلیدواژه در پایگاه داده‌ها می‌پردازد (Popay, Rogers & Williams, 1998) که از گذشته تا کنون نیز پژوهشگران در زمینهٔ مرور سیستماتیک مقاله‌ها، مطالعاتی از جمله در حوزه‌های فناوری داده‌ها (Chen,

ضروری ساخته و منجر به ایجاد پیشرفت و ارتقاء علمی در حوزه‌های مختلف شده است؛ به‌همین دلیل توجه به دریچه‌های اشتراک این علوم از طریق پژوهش‌های انجام‌شده می‌تواند معرف وضعیت علمی، در محدوده‌های مکانی و زمانی مختلف بوده و راه‌گشای توسعه‌های علمی آتی شود. معماری به عنوان فرایندی حاصل از علم، هنر، ذوق و مهارت (سامه و اکرمی، ۱۳۹۳)، شامل گسترهٔ وسیعی از حوزه‌های مختلف بوده و به‌عنوان شاخه‌ای از علوم چندرشته‌ای قابل تعریف است. با پیشرفت علوم مرتبط در این عرصه و تغییر در الگوها و روند معماری، شاهد ظهور مدل‌های نوآورانه‌ای از فنون بین‌رشته‌ای در این حوزه هستیم (Alhadidi & Mitcheltree, 2016; Bayhan & Karaca, 2020). توجه به جایگاه و نقش این علوم در تکمیل بدنه‌ای منسجم از دانش معماری و سیر این رشته به سمت شیوه‌های جدیدی از ترکیب علوم مختلف با محوریت عملکردی، می‌تواند امری مؤثر در این حوزه به شمار آمده و جایگاه کنونی و آتی آن را تعیین کند (Chaszar & Joyce, 2016). یکی از مباحث مهم در هر رشتهٔ مطالعاتی، روش متداول در پژوهش‌های آن است. پژوهشگران با توجه به دامنهٔ وسیع رشته‌های مرتبط، از جنبه‌های متفاوت به بررسی مسائل مدنظر خود پیرامون موضوع انتخابی پرداخته و در مطالعات خود برای پاسخ به پرسش‌ها، رویکردهای متفاوتی را پیش می‌گیرند (زارعی و محمودی پاچال، ۱۳۹۸) که از اصول و منطق خاصی پیروی می‌کنند (Groat & Wang, 2013). از آنجاکه علم همواره هم‌نشین روش بوده است، لذا بررسی هر تحقیقی با تدقیق در روش علمی و سازوکارهای آن میسر خواهد بود. اخیراً پژوهش‌های متعددی در باب بررسی تحولات پژوهشی و شناسایی خلأهای موجود در مطالعات حوزه‌های مختلف از جمله گردشگری پزشکی (de la Hoz-Correa, Muñoz-Leiva & Bakucz, 2018) آموزش علوم (Lin, Lin, Potvin & Tsai, 2019)، توسعهٔ پایدار (Leal Filho, Brandli & Griebeler, 2019) و واقعیت افزوده (Diao & Shih, 2019) صورت گرفته که نشان‌دهندهٔ ضرورت نیاز به رفع شکاف‌های مطالعاتی موجود است (Firdaus, Zulfadilla & Caniogo, 2021). در این راستا، با توجه به اینکه مجلات علمی پژوهشی در ایران و مجلات (Elsevier (q ۱) در سطح جهانی شامل معتبرترین مقالات هستند، این پژوهش در نظر دارد موضوعیت و روش تحقیق مقالات منتشرشده در مجلات معماری علمی-پژوهشی و (Elsevier (q ۱) طی فروردین ۱۳۹۷ الی اسفند ۱۳۹۹ را مورد بررسی قرار دهد تا بتواند با مطالعهٔ تفاوت موضوعیت و روش تحقیق آنها، رویکرد پیشنهادی مناسب جهت بهبود برنامه‌ریزی‌های علمی این رشته در آینده و رفع کمبودهای آن را پیش روی پژوهشگران حوزهٔ معماری و نشریه‌های مربوطه قرار دهد.

جدول ۱. تعاریف موضوعات در عرصه مطالعات معماری. مأخذ: نگارندگان.

محوریت موضوعی	تعریف هدف مقالات	مأخذ
پایداری	مطالعات در جهت به حداقل رساندن اثرات منفی زیست محیطی ساختمان‌ها از طریق بهبود کارایی و اعتدال در استفاده از مواد، انرژی و اکوسیستم	(Salama, 2002)
فن ساختمان	بررسی سیستم‌های سازه‌ای، نورپردازی، لوله‌کشی و کانال‌ها، شبکه توزیع آب سرد و گرم، لوله‌کشی فاضلاب، سیم‌کشی الکتریکی و مکانیکی، آکوستیک، کنترل و مدیریت تاسیسات	(Eilouti, 2018)
فرایند طراحی	بررسی چگونگی طراحی ساختمان، تک‌تک فضاها و میلان، بررسی جنبه‌های عملی ساخت ساختمان‌ها، برنامه‌ریزی، تدارکات و مدیریت	(Demirbaş & Demirkan, 2003)
مطالعات کالبدی	مطالعه شکل‌ها، ابعاد و موقعیت‌های فضاهای داخلی ساختمان	Michalek, Choudhary & Papalambros, 2002
مطالعات تاریخی	مطالعه تاریخ ساختمان، ویژگی‌ها و سبک‌های معماری در طول زمان	(Leach, 2013)
معناشناسی	بررسی ساختمان فراتر از فرم ساخته‌شده و زیبایی‌شناسی آن و توجه بیشتر به شناخت معنا، مفهوم و روح بنا	(Kaul, 2019)
روانشناسی	مطالعه تمام عوامل و شرایط تأثیرگذار بیرونی بر زندگی، رفتار و رشد انسان	Steg, Van Den Berg, & De Groot, 2013
پدافند غیرعامل	مطالعه روش‌های تأمین نیازهای حیاتی در هنگام مخاطرات طبیعی و غیرطبیعی همچون طراحی غیرمتمرکز و ایجاد راه‌های گریز	(Amirhajloo & Saghae, 2021)
مدیریت	بررسی توسعه یک طرح از مفهوم اولیه تا نقشه‌های نهایی، زمان‌بندی و مدیریت فرایند ساخت	(Emmitt, 2014)
گردشگری	بررسی تأثیر معماری بر گردشگری (سفر با هدف دیدن بناهای تاریخی و معماری)	(Specht, 2014)
منظر	مطالعه طراحی فضاهای بیرونی و فضای سبز برای دستیابی به اهداف زیست محیطی، اجتماعی-رفتاری و زیبایی‌شناختی	Jansson, Vicenzotti & Die-drich, 2019

کودکان» (آزاد ارمکی، ۱۳۹۸)، «پژوهش‌های معماری فارسی و انگلیسی زبان» (Ariannejad, Osam & Yigitoglu, 2019)، «نقش معماران خارجی در تحولات معماری معاصر ایران و ترکیه» (حسن پور، سلطان زاده و بذرافکن، ۱۳۹۶)، «مقالات لاتین و فارسی در خصوص چالش فقر شهری در مناطق حاشیه‌نشین» (خانمرادی، حسنی و محمدلو، ۱۳۹۵) و «مطالعه تطبیقی پژوهش در ایران با کشورهای چین، هند، آلمان و ژاپن» (شفیعی، ۱۳۸۴) صورت گرفته است.

مبانی نظری

معماری به‌عنوان دانشی نشئت گرفته از پدیده‌های طبیعی و انسانی، ترکیبی منحصر به فرد از هنر و علم بوده (سامه و اکرمی، ۱۳۹۳) و گستره مختلفی از علوم را دربرمی‌گیرد که تنوع مطالعات موجود و انواع روش تحقیق‌های انجام گرفته خود مؤید این نکته است. طبق بررسی‌های انجام گرفته، کلیه مقالات موجود در این حوزه از بعد موضوعی در یازده گروه قابل تقسیم بندی هستند که هر یک از آنها نیز براساس تفکیک جزئی‌تر، دارای زیر شاخه‌های مختلف هستند (تصویر ۱). در ادامه به تشریح این گروه‌ها پرداخته شده است.

محیط زیست (Owen, 2020) و پایداری (Yigitcanlar, Kamruzzaman, Foth, Sabatini-Marques, da Costa & Ioppolo, 2019) انجام داده‌اند. ضمناً مطالعات تطبیقی به‌عنوان بخشی از مطالعه سیستماتیک در حوزه‌های متنوع معماری در زمینه‌هایی چون یادگیری معماری (Gawlak, Pruszewicz, Junara, Sipínska & Bonenberg, 2021)، کالبد معماری (Triyadi & Budi, 2019) و پایداری (Farhan, Hashim & Naji, 2019) صورت گرفته‌اند که گواهی بر اهمیت بالای این روش است.

یکی از معیارهای ارزش‌گذاری مطالعات، تعمیم‌پذیری آنها در رده‌بندی بین‌المللی است. عدم شناخت تفاوت بین ساختار مطالعات در سطح ایران و جهان، باعث رتبه‌بندی و تعمیم‌پذیری پایین‌تر پژوهش‌های داخلی می‌شود (رزاقی اصل و فرهادیان، ۱۳۹۶). لذا در این مقاله به بررسی تفاوت بین مطالعات معماری ایران و جهان پرداخته شده تا راهکاری برای بهبود کیفیت مطالعات و افزایش رقابت‌پذیری آنها با مطالعات جهانی پیشنهاد دهد. لازم به ذکر است در این زمینه تحقیقات گسترده‌ای همچون «بررسی ساختار برنامه آموزشی با برون‌دادهای پژوهشی» (همان)، «الزامات معماری در فضاهای آموزشی

شامل موضوعاتی در حیطه ساخت و سازهای صنعتی (Akmam, Syed Zakaria, Gajendran, Rose & Brewer, 2018)، فن‌آوری‌های ساخت (Osei-Kyei & Chan, 2019)، مسائل اقتصادی (زاریان و تحصیل‌دوست، ۱۳۹۸)، زیست‌محیطی (ضیائی و عباسی هررفته، ۱۳۹۷) و سایر مباحث مربوطه بوده و به بررسی معضلات (Lin, Lin, Potvin & Tsai, 2019) یا ارائه راهکارهای مؤثر در حیطه معماری (Gao, Low, & Nair, 2018) می‌پردازد. هر یک از این مطالعات چه از بعد تئوری و چه در قالب عملکردی و اجرایی، به‌واسطه علوم جدید تکامل یافته و با هدف ایجاد مؤلفه‌های نوآورانه در حوزه تحقیق و توسعه (Loonen, de Klijn-Chevalerias, & Hensen, 2019) و طراحی و ساخت بناها (Wortmann & Tunçer, 2019) در راستای رفع معایب و محدودیت‌های روش‌های سنتی (Donato, Zemella, Rapone, Hussain, & Black, 2017) می‌شود (Brisco, Whitfield, & Grierson, 2020).

• مطالعات فن ساختمان

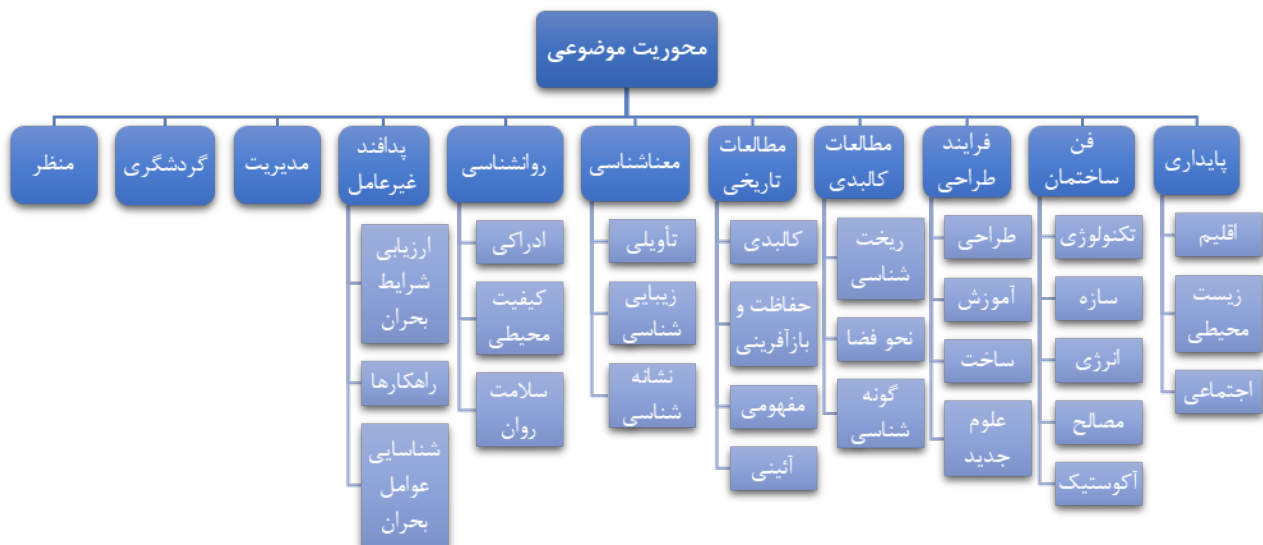
مطالعات فن ساختمان شامل کلیه مطالعات فنی در حوزه ساختمان بوده و موضوعات آن در زیرگروه سازه با ارائه مباحثی در حوزه طراحی سازه‌ای (Gholami, Garivani, 2019) یا ارزیابی رفتار و مقاومت سازه در بناهای جدید (Arto, Gallego, Cifuentes, Puertas & Gutiérrez, 2019) و تاریخی (Carrillo, 2021; Avcı & Al Nousse, 2018) (صادق و طلوع‌دل، ۱۳۹۷) روش‌های مناسب در راستای بهینه‌سازی عملکردی سازه‌ای بناها را معرفی می‌نماید (ثابت قدم، عالمی، صادق پور و پاچناری، ۱۳۹۷). مباحث مطرح در

• مطالعات کالبدی

این گروه شامل مطالعه اصول نظم‌دهنده تدابیر بصری است که هم از نظر فلسفی و هم از نظر احساسی، مشارکت فرم‌ها و فضاهای متنوع یک بنا را در یک محل نظام‌یافته میسر می‌سازد (فتح بقالی و صنیعی‌پور، ۱۳۹۷). بخش اعظمی از مطالعات کالبدی در حیطه ریخت‌شناسی (مورفولوژی) است که از بررسی فرم، نقشه، کارکرد و ساختار بنا (موسوی و افضلیان، ۱۳۹۸) و محیط پیرامون آن (Liu et al., 2018) حاصل می‌شود. حیطه گونه‌شناسی شامل دسته‌بندی بناها بر مبنای تفاوت در ویژگی‌های شکلی، کالبدی، سازمان‌دهی، و عملکرد فضاها (رهروی پوده، ولی بیگ، دهقان و مسعود، ۱۳۹۷) است. بناها همچنین بر اساس نظام فضایی و با استفاده از ابزار سنجش چیدمان فضا (نرم افزار Depthmap) (کیانی، سلطان زاده و حیدری، ۱۳۹۸) در قالب مطالعات نحو فضا قابل تحلیل و ارزیابی هستند (Dawes, Ostwald & Lee, 2021).

• مطالعات فرایند طراحی

به دلیل اهمیتی که پایه‌ای بودن و مطالعات حوزه طراحی و ساخت یک بنا دارد، به‌عنوان مهم‌ترین زیرشاخه مطالعات فرایند طراحی شناخته می‌شوند. بیشتر مطالعات در این حوزه بر روند شکل‌گیری طرح و نحوه طراحی معماری متمرکز است (البیب‌زاده، حمزه‌نژاد و محمدی، ۱۳۹۸)، که خود به‌واسطه آموزش برای نوآموز معماری مهیا می‌شود؛ از این رو آموزش به‌عنوان یکی از زیرگروه‌های این شاخه، عاملی برای شکل‌دهی تفکری همه‌جانبه در ذهن یک معمار محسوب می‌گردد (حسینی، فلامکی و حجت، ۱۳۹۸). مرحله ساخت نیز به‌عنوان قسمتی از فرایند معماری یک بنا محسوب شده و

تصویر ۱. طبقه‌بندی انواع موضوعات در عرصه مطالعات معماری. مأخذ: نگارندگان.

به ویژگی‌های غیرمادی و معنایی یک بنا در گذشته می‌توان دست یافته و فرهنگ و سنن بومی مردمان آن منطقه را آشکار ساخت (کازمی شیشوان و بایوردی، ۱۳۹۸). در قالب مطالعات مفهومی که ریشه در مبانی اعتقادی داشته نیز می‌توان نظام ارزشی حاکم بر جامعه در دوران سنت را تعریف کرده و الگوهای ساخت‌وساز و شیوه زندگی مردم هر بوم و منطقه ای را مورد تحلیل قرار داد (حیدری و قاسمیان، ۱۳۹۸). علاوه بر مطالعات مذکور که به منظور دستیابی به اصول و سنن حاکم بر معماری گذشته انجام شده‌اند، بخشی از مطالعات این حوزه به منظور حفاظت و بازآفرینی بناهای به‌جامانده از گذشته، سعی در معرفی روش‌هایی جهت کاهش و جبران میزان کاستی‌های کمی و کیفی کالبدی بنا دارد تا با رفع معضلات موجود، منجر به ادامه حیات بناها گردیده و از نابودی هویتی و یکپارچگی کالبدی آثار در طول زمان جلوگیری کند (شاه‌محمدپور سلمانی، بخشنده فرد و محمد مرادی، ۱۳۹۸).

• مطالعات روانشناسی محیط

با گذر از مطالعات عرصه‌های کالبدی، وارد حیطه مطالعاتی مفهومی و ادراکی در حوزه معماری می‌شویم که در رأس آن مطالعات حوزه روانشناسی محیطی به عنوان عرصه مشترک معماری و علوم رفتاری مطرح می‌شود. با مطالعه رفتارهای انسان در رابطه با سکونتگاه یا محیط کالبدی پیرامونش (امامقلی، آیوازیان، زاده محمدی و اسلامی، ۱۳۹۱) تحولاتی در عرصه معماری ایجاد می‌کند که در زیرشاخه مطالعات ادراکی، به بررسی فرایندهای حسی و ذهنی (Eijkelenboom, 2017; Verbeek, Felix & Van Hoof, 2017) پرداخته و با کسب اطلاعات از محیط اطراف و تأثیر آن در زندگی انسان در قالب معماری زیرشاخه‌هایی را در این حوزه ایجاد می‌کند (پای‌کن و رفیعیان، ۱۳۹۸).

همچنین مطالعه در حوزه رفتاری، شیوه زندگی و نظام رفتاری افراد در محیط‌های مختلف (مداحی، اسفندیانی مقدم، عباسی و بمانی نائینی، ۱۳۹۷) تحت تأثیر فرهنگ و جامعه است، می‌تواند منجر به تعریف مکان شود (Cash, Hartlev & Choi, 2018; Durazo, 2017). در حوزه کیفیت محیطی نیز با سه مؤلفه کالبد، معنا و فعالیت مواجه می‌شویم (دلشاد سیاهکلی، بمانیان و مهدوی‌نژاد، ۱۳۹۷) که می‌تواند با هدف تأمین آسایش کاربران در ابعاد مختلفی از جمله کیفیت فضا، ادراکات و ترجیحات بصری (Farboud & Shahhosseini, 2020; Mousavi Samimi & Sadraei Tabatabaei, 2021; Mousavi Samimi & Shahhosseini, 2022) و غیربصری (بویایی، حرارت، آکوستیک، لامسه) مطرح شود (Ramprasad & Subbaiyan, 2017; Shahhosseini, 2014; Kamal & Maulan, 2014). سلامت

عرصه تکنولوژی (Li, Cheng & Chen, 2020) پیش‌درآمدی برای ظهور روش‌های متنوع در زمینه‌های مختلف تولید یک بنا از طراحی (مدی و ایمانی، ۱۳۹۷) تا ساخت را دربرگرفته و منجر به ایجاد شاخه‌های مختلفی در این حوزه از جمله: معماری هوشمند (مقصودی، سیدیان، مهنام و شاهرودی، ۱۳۹۶) و مدل‌سازی اطلاعات ساختمان (Mallasi, 2018) می‌شود. مطالعات فن ساختمان در راستای کاهش مصرف منابع انرژی (Bui, Nguyen, Ghazlan, & Ngo, 2021; Chung, Liu & Seong, 2019) و بهبود کارایی، با ارزیابی میزان مصرف انرژی و طرح‌های پیشنهادی (تحصیل‌دوست، ۱۳۹۸) و یا معرفی سیستم‌هایی جایگزین مصرف انرژی‌های طبیعی (Cao, Hamidvand, Bezaatpour, Ebadollahi & Ghaebi, 2022; Hussain & Kim, 2019; Lyu, Li, Shi, Wang & Huang, 2021) روش‌هایی مؤثر در راستای افزایش بهره‌وری انرژی (کازمی، ۱۳۹۶) در ساختمان‌ها را در قالب مطالعات انرژی پیشنهاد می‌دهد. از طرفی نیز با دربرگرفتن مباحث حوزه آکوستیک، با تحلیل مشکلات موجود در زمینه صوت در فضاهای داخلی (Rajagopalan, Nguyen & Carre, 2017) و تعریف روش‌های پاسخگو سعی در افزایش کارایی و کاهش آلودگی صوتی در بناها دارد (سخندان سرخابی، نصراللهی و غفاری، ۱۳۹۸). در گروه مصالح اغلب موضوعات به معرفی مصالح جدید (Mosalam & Casquero-Modrego, 2018) و ارزیابی کیفی و عملکردی مصالح (Rodríguez, Blanco, Pujadas, & Aguado, 2017) روش‌های مناسب جهت تولید (بمانیان، عربعلیزاده مهابادی و الفت، ۱۳۹۶) و بهینه‌سازی مصالح ساختمانی (رازانی و همکاران، ۱۳۹۷) اختصاص یافته و سعی در ارتقاء این عرصه در صنعت معماری و ساختمان‌سازی دارد.

• مطالعات تاریخی

بخشی از مقالات با موضوعات تاریخی شامل مطالعاتی بوده که به تحلیل‌های تاریخی و آیینی پرداخته و عرصه‌های مرتبط با آن و ریشه‌های فرهنگی، اجتماعی (اسکندر نژاد و خاکی، ۱۳۹۴) و هنری معماری یک بوم و منطقه را مورد تحلیل قرار می‌دهد (اسدی کرم، ۱۴۰۰؛ علی اسدی، امینی و تاجری، ۱۴۰۰). در حیطه کالبد با تمرکز بر فرم و ساختار کالبدی بناها، عرصه‌ای برای مطالعه ویژگی معماری‌های ساخته‌شده در ادوار گذشته فراهم کرده و شباهت و تفاوت‌های گوناگون موجود را در راستای تعیین ویژگی‌های خاص و عام یک بنا (وحدت‌پور، ولی‌بیگ و رحیمی آریایی، ۱۳۹۸) و بررسی لایه‌های مورفولوژیکی، معنایی و عملکردی آن (Eilouti, 2017) مورد پژوهش قرار داده است. با مطالعه آیین‌های موجود در گذشته به‌عنوان عنصری معنی‌دهنده در معماری و به‌واسطه رابطه مستقیم این آیین‌ها با عملکرد و کالبد بنا،

محیط‌زیست برای بقای تمامی اجتماعات در نظامی عادلانه است (فیروزی، محمدی ده چشمه و سعیدی، ۱۳۹۶). ضامنی به نقل از توماس فیشر (ضامنی و ولی‌بیگ، ۱۳۹۶) نیل به پایداری زیست‌محیطی را در گرو رعایت مواردی همچون محیط داخلی سالم، کارایی و بهره‌وری انرژی، و مصالح بی‌خطر اکولوژیکی (Vallas & Courard, 2017) می‌داند که خود مؤید گستردگی این حوزه مطالعاتی است.

علاوه بر این، مباحث پایداری در حیطه اقلیم نیز مطرح می‌شود که با توجه به نقش اقلیم در نیل به اهداف پایداری با مطالعه شرایط اقلیمی و طبیعی هر منطقه اصول لازم برای طراحی، تعیین موقعیت مکانی و شرایط کالبدی ساختمان را مورد تحلیل قرار می‌دهد (عطاریان و صفرعلی نجار، ۱۳۹۷). توجه به این مسئله به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل در طراحی مسکن در گذشته نیز محسوب شده است (Akbari & Teshnehdel, 2018). البته نیل به پایداری و توسعه پایدار علاوه بر مسائل زیست‌محیطی و اقلیمی مرهون پایداری اجتماعی نیز هست که به عنوان رابطی میان ابعاد مختلف توسعه پایدار محسوب شده و در تعریف آن چهار عنصر عدالت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت، و امنیت نقش تعیین‌کننده‌ای دارند (کریمی، ۱۳۹۷). توسعه پایدار اجتماعی همانند توسعه پایدار جامعه انسانی دارای جنبه‌های محیطی، مادی، اجتماعی، اقتصادی، قانونی، فرهنگی، سیاسی و روان‌شناختی است که در راستای نیل به پایداری اجتماعی باید مدنظر قرار گیرند (برزگر، دیوسالار، قربانی و صداقت، ۱۳۹۶).

• مطالعات پدافند غیرعامل

با توجه به گستردگی مطالعات معماری، این حوزه دستورالعمل‌هایی را برای شرایط خاص و بحرانی نیز در بردارد. در این راستا گروهی از مطالعات در قالب پدافند غیرعامل در حوزه‌های معماری و شهرسازی مطرح می‌شود که هدف از آن کاهش آسیب‌پذیری و خسارات مربوط به تهدیدات انسان‌ساز نظیر جنگ و نیز کاهش خطرپذیری در برابر انواع بلایای طبیعی است. کلیه مطالعات و اقدامات لازم به منظور شناسایی عوامل بحران (عادلی زاده و شیرینی، ۱۳۹۸) و ارزیابی شرایط بحران را دربرگرفته و منجر به ارائه راهبردهایی در راستای ارزیابی، تحلیل و درنهایت اقدامات حفاظتی می‌شود (حسینی و کاملی، ۱۳۹۴). از این رو مطالعات و تحلیل‌های صورت‌گرفته در این زمینه در سه زیرشاخه شناخت عوامل بحران، ارزیابی شرایط بحران و اقدامات قابل تفکیک است.

• مطالعات مدیریتی

بحث مدیریت شامل کلیه سیاست‌ها و روش‌های مدیریتی است که به منظور ارزیابی، حفاظت (رضائی و فرجی، ۱۳۹۷)،

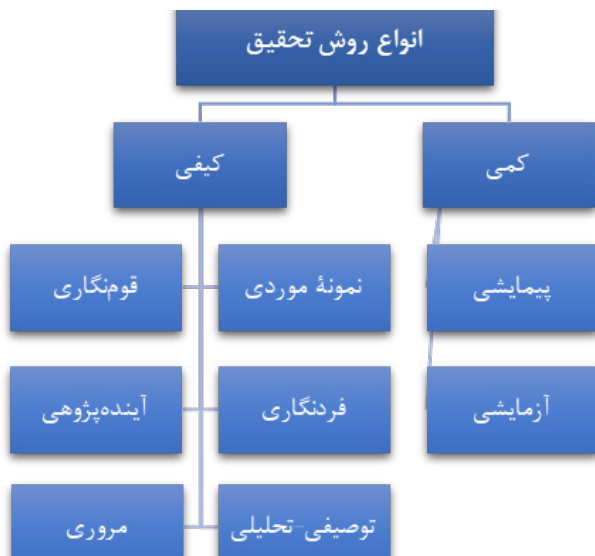
روان نیز بخش دیگری از مطالعات روانشناسی محیط را شامل می‌شود که ترکیبی از شرایط عینی و ذهنی زندگی انسان بوده و به ترتیب، مرتبط با احساس رضایت و واقعیت‌های موجود در زندگی است (طاهری و طاهری، ۱۳۹۸).

• مطالعات معناشناختی

بعد معنا، ارزش، مفهوم و پیام (چه عقلی و چه احساسی) بخشی از هر پدیده‌ای را شامل می‌شود و نیز نتیجه تعامل انسان با اثر چه در قالب کالبد و چه در قالب متن است (رئسی، ۱۳۹۵). در این حوزه مطالعاتی در راستای شناخت هویت فرهنگی و ارزش‌های جامعه صورت گرفته (شفیعیان داریانی، پورجعفر و قبادی، ۱۳۹۳) و منجر به تعریف رویکردی تحت‌عنوان معناشناسی در حوزه معماری شده در قالب معناشناسی تاویلی، به چستی معنایی آثار (متن/معماری) مبتنی بر چهارمولفه اصلی معمار، مخاطب، کالبد اثر و زمینه (محیط)، و تعدادی زیرمولفه نظیر نفوس مختلف انسانی، پیش‌فهم‌ها و پیش‌تجربه‌های مخاطب و غیره می‌پردازد (رئسی و نقره کار، ۱۳۹۷). معناشناسی نظریات موجود در این حیطه را براساس چگونگی خوانش معنای آثار در سه دیدگاه کلی «مخاطب‌محور»، «مؤلف‌محور» و «متن‌محور» تقسیم می‌کند (رئسی، ۱۳۹۵). حوزه زیباشناسی نیز با هدف شناخت و درک چگونگی محیط اطراف و جایگاه شخص در محیط، مباحثی همچون ارتباط با ساختار، جزئیات بنا، مخاطب و محیط را مورد بررسی قرار داده (صادقی، اخلاصی و کامل نیا، ۱۳۹۷) و سعی در تعریف چستی و چگونگی زیباشناسی با توجه به دیدگاه‌های موجود می‌کند. مطالعات معناشناسی، با هدف درک قراردادهای و کارکرد نظام‌های نشانه‌ای که به دنیای انسان‌ها شکل می‌دهند، زیرگروهی به نام نشانه‌شناسی را تعریف می‌کند که منجر به دستیابی به قوانین و قراردادهایی می‌شود که آگاهانه یا ناخودآگاه توسط اعضای یک فرهنگ درونی شده‌اند و معنای پدیده‌ها را ایجاد می‌کنند (حمه‌جانی، بایزدی و سبحانی، ۱۳۹۶) که در کنار دیگر زیرشاخه‌ها، مجموعه مطالعات معناشناسی را شکل می‌دهند.

• مطالعات پایداری

پایداری جنبه‌های مختلفی از کالبد تا مفاهیم و الگوهای اجتماعی و فرهنگی را شامل می‌شود (اعظم کثیری و آقازاده، ۱۴۰۱) و هدف از آن برآوردن نیازهای فعلی نسل حاضر بدون از بین بردن قابلیت‌های نسل‌های آینده در تأمین نیازهای خود است (ضامنی و ولی‌بیگ، ۱۳۹۶). پایه‌ای‌ترین معنایی که اولین بار پایداری بر اساس آن مطرح شد، پایداری زیست‌محیطی است (Hami, Suhardi, Manohar & Razmjoo et al, 2021; Shakhosseini, 2011) که زیربنای توسعه پایدار شناخته می‌شود و منظور از آن حفاظت از

تصویر ۲. طبقه‌بندی انواع روش تحقیق. مأخذ: نگارندگان.

تعداد ۸۰۲ مقاله (۵۵/۳۹٪) به ۱۹ نشریه علمی پژوهشی ایرانی و ۶۴۶ مقاله (۴۴/۶۱٪) به ۹ نشریه Elsevier (q ۱) اختصاص دارد. قابل ذکر است که برخی مقالات چاپ شده در این مجلات مرتبط با شهرسازی و هنر هستند که از مقالات استخراج شده حذف شدند (جدول ۲).

• مقایسه محوریت موضوعی

مجموع موضوعات مورد مطالعه در قالب دسته‌ها و زیرشاخه‌های مطرح شده در مبانی نظری، گستره مطالعاتی حوزه معماری را تعریف می‌کنند. با توجه به اهمیت هر یک از این گرایش‌ها و میزان مقالات منتشر شده در هر کدام، می‌توان سمت‌وسوی معماری در بسترها و زمینه‌های مختلف را دریافته و ضعف‌ها و نقاط قوت این مطالعات را مورد ارزیابی و بررسی قرار داد. بر اساس نتایج حاصل از بررسی مقالات، موضوعات انتخابی در مجلات علمی پژوهشی ایرانی و Elsevier (q ۱) متفاوت است. میزان مقالات منتشر شده در حیطه مطالعات تاریخی با ۲۶/۸۱ درصد، و مطالعات روانشناسی محیط با ۱۷/۳۳ درصد بیشترین و مطالعات گردشگری با ۶۲/۰ درصد کم‌ترین حوزه مطالعات در مجلات علمی پژوهشی را شامل می‌شوند. در حالی که در مجلات Elsevier (q ۱) بیشترین مطالعات به حوزه فن ساختمان با ۳۶/۳۸ درصد، و فرایند طراحی با ۲۸/۳۳ درصد، و کم‌ترین مطالعات به حوزه منظر با ۰/۱۵ درصد اختصاص یافته است (تصویر ۳). تعداد و درصد بازده گروه و زیر شاخه‌های آنها به تفکیک مجلات علمی پژوهشی و Elsevier (q ۱) در جدول ۳ نشان داده شده است.

مقایسه روش تحقیق

بر اساس مطالعات انجام شده بیشترین گرایش روش تحقیق در مجلات علمی پژوهشی با ۵۶/۴۷ درصد، روش «توصیفی-تحلیلی (کیفی)» است که در ۵۰۲ مقاله مورد استفاده

توسعه (باران و محمدی خوش بین، ۱۳۹۸)، ارتقاء عملکردی و افزایش بهره‌وری (Liu, Anumba, Jallow & Carrillo, 2020) در حیطه طراحی و تولید در معماری تعریف می‌شود.

• مطالعات گردشگری

حوزه دیگری که به واسطه اهمیت آن به عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی برای شهرها در جهان، توسعه یافته و نقشی مؤثر در معماری دارد، مطالعات گردشگری بوده (طیبی و ذکاوت، ۱۳۹۶) که برخی از مهم‌ترین انواع آن شامل بوم گردشگری، گردشگری درمانی، مذهبی، تجاری و تاریخی است (اکبری، اسماعیل پور، رضوی و حاتمی‌نژاد، ۱۴۰۰؛ پیش‌بهار، پرچم و یادآور، ۱۳۹۶).

• مطالعات منظر

مطالعات منظر نیز با مفاهیم پیچیده عینی، ذهنی و ابعاد گسترده فیزیکی و غیرفیزیکی همواره محل بحث صاحب‌نظران و نظریه‌پردازان حوزه‌های فکری مرتبط با محیط زیست، جغرافیا، طراحی شهری، معماری منظر و سایر رشته‌های وابسته بوده است (عینی فر و آقالطیفی، ۱۳۹۰) (Allahyar & Kazemi, 2021; Ha, Kim & With, 2022). منظر پدیده‌ای است که همزمان به واسطه ادراک ما از محیط و تفسیر ذهن حاصل شده و کالبد، کیفیت و معنا را در بر می‌گیرد (ماهان و منصور، ۱۳۹۶).

انواع روش تحقیق

روش‌های تحقیق در یک طبقه‌بندی کلی بر حسب نوع داده به دو گروه کمی (پیمایشی، آزمایشی) (Sukamolson, 2007) و کیفی (نمونه‌موردی، قوم‌نگاری، فردنگاری، آینده‌پژوهی، توصیفی-تحلیلی، مروری) (Crabtree & Miller, 1992) تقسیم می‌شوند (تصویر ۲). داده‌های کمی حداقل دارای یک ویژگی سنجش با اعداد، و داده‌های کیفی دارای خصوصیتاتی از موضوع تحقیق هستند. روش‌های تحقیق کمی از منطق استنتاجی قیاس، بهره گرفته و فرضیه‌ها را از طریق داده‌ها می‌آزمایند، از طرف دیگر در روش‌های کیفی با تکیه بر منطق استقرا، از مفاهیم نهفته در داده‌ها، فرضیه‌ها و تئوری‌ها خلق می‌شوند. توجه به این مسئله که انتخاب روش تحقیق اغلب اختیاری نبوده و ماهیت موضوع تحقیق آن را تعیین می‌کند، امری ضروری است (علی احمدی و غفاریان، ۱۳۸۲). جهت شناسایی روش تحقیق مقالات، با رجوع به بخش چکیده و روش تحقیق هر مقاله و بررسی و کدبندی متن آنها، نوع روش تحقیق استفاده‌شده در هر مقاله دسته‌بندی شدند.

نتایج تحقیق

تعداد کلیه مقالات منتشر شده در مجلات تخصصی معماری در طول بازه زمانی عنوان شده ۱۴۴۸ عدد است که از این

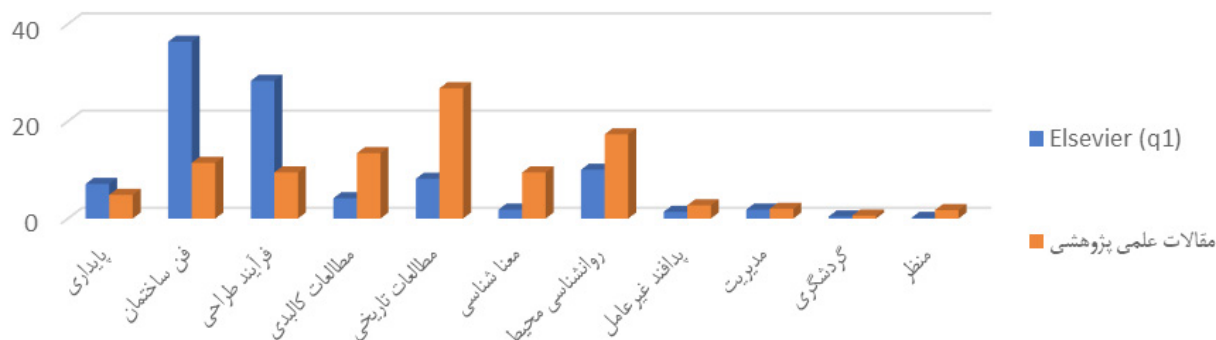
جدول ۲. عناوین مجلات و تعداد مقالات علمی پژوهشی و (q1) Elsevier سال‌های ۱۳۹۷ تا اسفندماه ۱۳۹۹. مأخذ: نگارندگان.

ردیف	زمینه مطالعاتی	عناوین مجلات علمی پژوهشی	تعداد	ردیف	زمینه مطالعاتی	عناوین مجلات Elsevier q1	تعداد
۱	معماری، هنر، شهرسازی، طراحی محیط	باغ نظر	۸۵	۱	مدیریت و استفاده از فناوری اطلاعات در طراحی و مهندسی	Automation in Construction	۲۴
۲	معماری، شهرسازی، برنامه‌ریزی، چالش‌های معماری	دوفصلنامه معماری و شهرسازی پایدار	۲۳	۲	علم و فناوری مواد مرتبط با تبدیل انرژی خورشیدی	Solar Energy Materials & Solar Cells	۷۰
۳	روش‌شناسی معماری، زیستگاه‌ها، تشریح آثار و مکاتب معماری	اندیشه معماری	۴۲	۳	علم ساختمان، شهر و تعامل انسان با محیط داخلی و بیرونی	Building and Environment	۷۹
۴	حکمت نظری و عملی اسلام در معماری و شهرسازی	پژوهش‌های معماری اسلامی و دانشگاه علم و صنعت	۵۰	۴	طراحی منظر، برنامه‌ریزی، پایداری	Landscape and Urban Planning	۸۷
۵	بررسی گذشته و حال معماری و شهرسازی	مجله صفا	۵۷	۵	طراحی، ساخت، بهره‌برداری، عملکرد، نگهداری و زوال ساختمان	Journal of Building Engineering	۱۰۳
۶	بومی‌سازی دانش نظری شهرسازی	مجله دانش شهرسازی	۹	۶	اجزا و سیستم‌های انرژی تجدیدپذیر	Renewable Energy	۱۰۰
۷	مطالعات نظری و فناوری‌های نوین معماری و شهرسازی	نقش جهان	۵۶	۷	مصالح ساختمان، ساخت و تکنولوژی	Construction and Building Materials	۶۰
۸	بومی‌سازی و کمک به توسعه دانش جهانی شهرسازی و معماری	نشریه نامه معماری و شهرسازی	۱۷	۸	کاهش مصرف انرژی و بهبود کیفیت محیط داخلی	Energy and Buildings	۱۱۵
۹	معماری، شهرسازی و مطالعات محیط	هویت شهر	۵۹	۹	استفاده، برنامه‌ریزی، طراحی و مدیریت پوشش گیاهی	Urban Forestry & Urban Greening	۸
۱۰	معماری تاریخی ایران، دانش و هنرهای وابسته	مطالعات معماری ایران	۴۴	-	-	-	-
۱۱	تبادل علم و دانش در حوزه‌های معماری و شهرسازی	نشریه معماری و شهرسازی ایران	۵۰	-	-	-	-
۱۲	ارتقا و توسعه هنر و معماری اسلامی	فصلنامه هنر اسلامی	۲۳	-	-	-	-
۱۳	مطالعات تطبیقی هنرهای تجسمی، هنرهای کاربردی و معماری	نشریه مطالعات تطبیقی هنر	۳	-	-	-	-
۱۴	معماری، شهرسازی و برنامه‌ریزی سکونت‌گاه‌های شهری و روستایی	فصلنامه مسکن و محیط روستا	۷۰	-	-	-	-
۱۵	معماری معاصر، سنتی و بومی در اقلیم گرم و خشک	معماری اقلیم گرم و خشک	۲۹	-	-	-	-
۱۶	طراحی شهری، برنامه‌ریزی شهری، معماری منظر، معماری	معماری و شهرسازی آرمان شهر	۹۵	-	-	-	-
۱۷	پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، ارزیابی برنامه‌های شهری کشور	مطالعات شهری ایرانی-اسلامی	۲۰	-	-	-	-
۱۸	پژوهش‌ها و تجربه‌های علمی در زمینه‌های معماری و شهرسازی	هنرهای زیبا	۴۲	-	-	-	-
۱۹	معماری و شهرسازی	مجله شهر ایمن	۲۸	-	-	-	-
کل		۸۰۲ مقاله (۵۵/۳۵٪)			۶۴۶ مقاله (۴۴/۶۱٪)		

«کیفی» با ۰/۱۱ درصد و «قومنگاری (کیفی)» با ۰/۳۹ درصد اختصاص یافته است. در حالی که در مجلات (q1) Elsevier بیشترین روش تحقیق

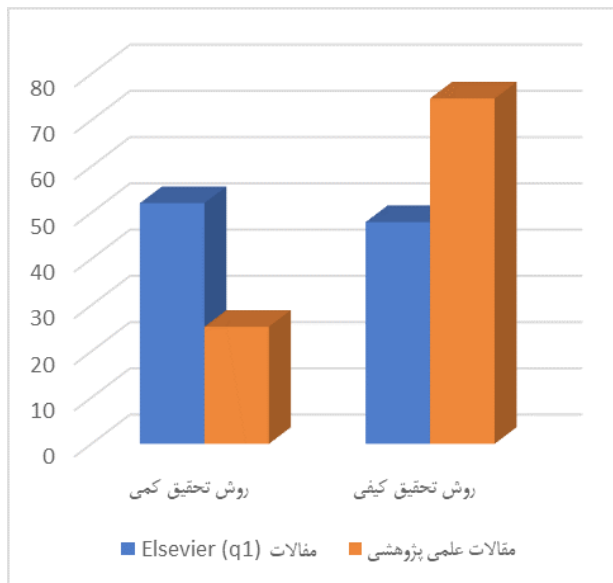
قرار گرفته و هم‌راستا با روش‌های مورد نیاز جهت مطالعات تاریخی است؛ کم‌ترین میزان نیز به روش تحقیق «فردنگاری

تصویر ۳. محوریت موضوعی مقالات علمی پژوهشی و (q1) Elsevier از ۱۳۹۷ تا اسفندماه ۱۳۹۹. مأخذ: نگارندگان.

جدول ۳. تعداد و درصد موضوعات بررسی شده در مقالات علمی پژوهشی و (q1) Elsevier از ۱۳۹۷ تا اسفندماه ۱۳۹۹. مأخذ: نگارندگان.

ردیف	دسته بندی	زیر مجموعه	Elsevier (q1)		مقالات علمی پژوهشی	
			تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	بیداری	اقلیم	۶	۷/۱۲	۱۳	۴/۸۶
		زیست محیطی	۳۰		۱۲	
		اجتماعی	۱۰		۱۴	
۲	فن ساختمان	تکنولوژی	۴۹	۳۶/۳۸	۹	۱۱/۴۷
		سازه	۵۱		۲۲	
		انرژی	۷۴		۴۷	
		مصالح	۵۶		۱۳	
		اکوستیک	۵		۱	
		طراحی	۱۱۹	۲۸/۳۳	۳۳	۹/۴۸
۳	فرایند طراحی	آموزش	۲۵		۳۸	
		ساخت	۸		۴	
		علوم جدید	۲۱		۱	
		ریخت شناسی	۲۱	۴/۱۸	۶۸	۱۳/۴۷
۴	مطالعات کالبدی	نحو فضا	۶		۱۴	
		گونه شناسی	۰		۲۶	
		کالبدی	۳۷	۸/۲۰	۱۴۶	۲۶/۸۱
۵	مطالعات تاریخی	حفاظت و بازآفرینی	۱۴		۲۰	
		مفهومی	۲		۲۶	
		آیینی	۰		۲۳	
		تاویلی	۱۰	۱/۸۶	۳۶	۹/۴۸
۶	معناشناسی	زیبایی شناسی	۲		۹	
		نشانه شناسی	۰		۴	
		رفتاری	۲۸	۱۰/۰۶	۱۷	۱۷/۳۳
		ادراکی	۲۶		۷۶	
۷	روانشناسی محیط	کیفیت محیطی	۷		۳۷	
		سلامت روان	۴		۹	
		ارزیابی شرایط بحران	۴	۱/۳۹	۶	۲/۷۴
		راهکارها	۵		۱۳	
۸	پدافند غیر عامل	شناسایی عوامل بحران	۰		۳	
		مدیریت	۱۲	۱/۸۶	۱۶	۲/۰۰
		گردشگری	۳	۰/۴۵	۵	۰/۶۲
۹	مدیریت	منظر	۱	۰/۱۵	۱۴	۱/۷۵
		کل	۶۴۶	۱۰۰	۸۰۲	۱۰۰

تصویر ۴. روش تحقیق مقالات علمی پژوهشی و (Elsevier q1) از سال ۱۳۹۷ تا اسفند ماه ۱۳۹۹. مأخذ: نگارندگان.

کیفی و به صورت توصیفی-تحلیلی بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است.

فهرست منابع

- اسدی کرم، رخساره. (۱۴۰۰). بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور آموزشی، فرهنگی و اقتصادی زنان (شهرستان شهربابک). *مطالعات شهر ایرانی اسلامی*، ۳ (۹)، ۳۳-۴۴.
- اسکندرنژاد، غزل و خاکی، محمدرضا. (۱۳۹۴). تأثیر عوامل اجتماعی- تاریخی ایران عصر قاجار در شکوفایی تعزیه عهد ناصری. *مطالعات تطبیقی هنر*، ۵ (۱۰)، ۱۰۹-۱۲۰.
- اعظم کثیری آتوسا و آقازاده، مریم. (۱۴۰۱). رمزگشایی نشانه‌ها در ساختار و تزئینات معماری کلیسای سنت استپان با رویکرد تداوم

جدول ۴. تعداد و درصد روش تحقیق استفاده شده در مقالات علمی پژوهشی و (Elsevier q1) از سال ۱۳۹۷ تا اسفند ماه ۱۳۹۹. مأخذ: نگارندگان.

دسته بندی	زیر مجموعه	مقالات Elsevier (q1)		مقالات علمی پژوهشی	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱ کمی	پیمایشی	۱۵۲	۲۳٪	۱۶۱	۲۵٪
	آزمایشی	۱۹۲	۲۹٪	۶۴	۷٪
۲ کیفی	نمونه موردی	۱۱۱	۱۶٪	۸۵	۱۴٪
	قوم‌گاری	۱	۰٪	۳	۰٪
	فردنگاری	۳	۰٪	۱	۰٪
	آینده پژوهی	۱۴	۲٪	۲۸	۳٪
	مروری	۶۱	۹٪	۴۵	۵٪
	توصیفی- تحلیلی	۱۲۷	۱۹٪	۵۰۲	۵۶٪
	کل	۶۶۱	۱۰۰٪	۸۸۹	۱۰۰٪

مورد استفاده با ۲۵/۰۵ درصد شامل روش تحقیق «آزمایشی کمی» و «پیمایشی کمی»، و منطبق با گرایشات موضوعی و در راستای نیل به روش‌های نوین در حیطه فن ساختمان که مستلزم تحقیقات تجربی و سیستم‌های آزمایشی است، است. روش تحقیق «قوم‌نگاری (کیفی)» و «فردنگاری (کیفی)» مجدداً در این مجله‌ها نیز کم‌ترین میزان مقالات را در برمی‌گیرند. تصویر ۴ قیاسی از روش‌های تحقیق انتخابی در مجلات علمی پژوهشی و (Elsevier q1) و جدول ۴ نیز تعداد و درصد آنها را به صورت جداگانه نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری

نتایج به دست آمده با شناسایی رویکرد غالب در مقالات علمی-پژوهشی و کمبودهای موجود در این زمینه در مقایسه با مقالات Elsevier q1، به ارائه راهکاری در راستای بهبود کیفیت مطالعات صورت گرفته توسط پژوهشگران و افزایش رقابت‌پذیری و تعمیم‌پذیری برون داد مطالعات چاپ شده در نشریات ایرانی پرداخته است. پژوهش‌های حوزه معماری در جهان بیشتر در راستای «مطالعات فن ساختمان» و «فرایند طراحی» بوده و جهت‌گیری بیشتر به سوی ایجاد فنون و سیستم‌های نوین و انواع طراحی است. با این حال، در ایران اغلب حول موضوعات «تاریخی» در راستای تحلیل معماری گذشته ایران و «روانشناسی محیط» و تأثیر آن بر افراد در حال تعامل با محیط است. همچنین در مطالعات جهانی حوزه معماری، هر دو روش تحقیق کمی و کیفی تقریباً به صورت یکسان و در تعادل با هم مورد استفاده قرار گرفته‌اند. با این حال، در دسته‌بندی کوچک‌تر، مشخص می‌شود بیشترین گرایش به سمت استفاده از روش تحقیق پیمایشی است. در مجلات ایرانی نیز روش تحقیق

- پایداری فرهنگی. معماری و شهرسازی پایدار، ۱۰، (۱)، ۲۱-۳۸.
- اکبری، محسن؛ اسماعیل پور، رضا؛ رضوی، حامد و حاتمی نژاد، محمد. (۱۴۰۰). ایجاد وفاداری گردشگری فرهنگی: تأثیر تجربه ماندگار شهر، ارتباط فرهنگی و مشارکت گردشگران شهر ماسوله. دانش شهرسازی، ۵ (۲)، ۱۱۳-۱۳۲.
- امامقلی، عقیل؛ آیوایان، سیمون؛ زاده محمدی، علی و اسلامی، سیدغلامرضا. (۱۳۹۱). روانشناسی محیطی، عرصه مشترک معماری و علوم رفتاری. علوم رفتاری، ۴ (۱۴)، ۲۳-۴۴.
- آزاد ارمکی، مرضیه. (۱۳۹۸). الزامات معماری در فضاهای آموزشی کودکان بررسی تطبیقی دو شهر تهران و تورنتو. مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۱۵ (۵۵)، ۶۳-۷۹.
- برزگر، صادق؛ دیوسالار، اسدالله؛ قربانی، علیرضا و صداقت، مهدی. (۱۳۹۶). سنجش و ارزیابی پایداری اجتماعی در شهرهای کوچک (مطالعه موردی: شهرهای کوچک استان مازندران). مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۴ (۱۴)، ۷-۳۰.
- بمانیان، محمدرضا؛ عربعلیزاده مهابادی، علی و الفت، میلاد. (۱۳۹۶). تجزیه و بازتولید فام‌های تشکیل‌دهنده رنگ آبی در کاشی‌کاری مساجد شیعی دوره صفوی با بررسی نمونه‌های موردی (مساجد علیقلی آقا، جامع اصفهان، شیخ لطف‌الله، امام و لبنان). نشریه معماری و شهرسازی ایران، ۸ (۱۴)، ۳۳-۴۷.
- پای کن، عصمت و رفیعیان، مجتبی. (۱۳۹۸). در جستجوی چارچوب یکپارچه ادراک فضا در مطالعات تعاملی انسان و محیط. آرمان شهر، ۱۲ (۲۸)، ۱۲۵-۱۳۸.
- پیش‌بهار، اسماعیل؛ پرچم، رقیه و یادآور، حسین. (۱۳۹۶). تأثیرپذیری انواع مختلف گردشگری از یکدیگر در منطقه آزاد ارس: کاربرد رهیافت مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM). جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۱ (۶۱)، ۹۳-۱۱۰.
- تحصیلدوست، محمد. (۱۳۹۸). بهسازی گونه‌های مسکن روستایی از دیدگاه انرژی و آسایش حرارتی. مسکن و محیط روستا، ۳۸ (۱۶۷)، ۳-۱۸.
- ثابت قدم، زهرا؛ عالمی، بابک؛ صادق پور، امیرحسین و پاچناری، علیرضا. (۱۳۹۷). بهینه‌سازی فرم ستون‌های خریابی با الهام از ساختار مارپیچ در استخوان. معماری و شهرسازی ایران، ۹ (۱۶)، ۱۵۷-۱۶۸.
- حسن پور، ناصر؛ سلطان‌زاده، حسین و بذرافکن، کاوه. (۱۳۹۶). بررسی تطبیقی نقش معماران خارجی در تحولات معماری معاصر ایران و ترکیه در سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ ه.ش. (۱۹۲۰ تا ۱۹۷۹ م.). مطالعات تطبیقی هنر، ۷ (۱۳)، ۱۳۳-۱۴۸.
- حسینی، الهه السادات؛ فلامکی، محمدمنصور و حجت، عیسی. (۱۳۹۸). نقش تفکر خلاق و سبک‌های یادگیری در آموزش طراحی معماری. اندیشه معماری، ۳ (۵)، ۱۲۵-۱۴۰.
- حسینی، سید بهشید و کاملی، محسن. (۱۳۹۴). معیارهای پدافند غیرعامل در طراحی معماری ساختمان‌های جمعی شهری. آرمانشهر، ۱۵ (۱۵)، ۲۷-۳۹.
- حمه جانی، یوسف؛ بایزیدی، قادر و سبحانی، جلیل. (۱۳۹۶). مطالعه کیفی دلالت‌های معنایی معماری هورامان تخت از منظر نشانه‌شناسی. باغ نظر، ۱۴ (۵۷)، ۴۵-۶۲.
- حیدری، علی اکبر و قاسمیان، عیسی. (۱۳۹۸). تحلیل نمودپذیری مفهوم قناعت در الگوی خانه‌های سنتی ایرانی (نمونه موردی: خانه مرتاض در یزد). پژوهش‌های معماری اسلامی، ۷ (۲)، ۸۷-۱۰۶.
- خانمرادی، سجاد؛ حسنی، محمود و محمدلو، مسعود. (۱۳۹۵). مقایسه مقالات لاتین و فارسی درخصوص چالش فقر شهری در مناطق حاشیه نشین. کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی معاصر جهان، اهر.
- دلشادسیاهکلی، مهسا؛ بمانیان، محمدرضا و مهدوی نژاد، محمد جواد. (۱۳۹۷). سنجش کیفیت محیطی سیستم مکان - رفتار تعاملی در اندام‌های گذار محیط‌های یادگیری کودکان (نمونه موردی: مدارس ابتدایی محدوده شمال شرق تهران). معماری و شهرسازی ایران، ۹ (۱۶)، ۱۰۱-۱۱۷.
- رازانی، مهدی؛ باغبانان، علی رضا؛ امین امامی، سید محمد و دلگادو رودریگوئز، خوزه. (۱۳۹۷). بهینه‌سازی ملات‌های سنتی پایه آهکی برای جایگزینی سیمان در راستای حفاظت سازگار از معماری صخره‌کند روستای تاریخی کندوان. مسکن و محیط روستا، ۳۷ (۱۶۱)، ۱۲۵-۱۳۸.
- رزاقی اصل، سینا و فرهادیان، مریم. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط ساختار برنامه آموزشی با بروندهای پژوهشی دانشکده‌های برتر معماری ایران و جهان. فناوری آموزش (فناوری و آموزش)، ۱۱ (۳)، ۲۱۳-۲۲۰.
- رضائی، نعیمه و فرجی، فرزاد. (۱۳۹۷). ارزیابی نقش سازمان‌های غیردولتی در حفاظت از میراث معماری و شهری؛ مطالعه تطبیقی ایران و فرانسه. هویت شهر، ۱۲ (۱۲)، ۲۷-۳۶.
- رهروی پوده، ساناز؛ ولی بیگ، نیما؛ دهقان، نرگس و مسعود، محمد. (۱۳۹۷). گونه‌شناسی کالبدی فضاهای اصلی خانه‌های چندطرف ساخت شهر اصفهان در گستره شکل تهرانگ. صفا، ۲۸ (۸۲)، ۱۲۸-۱۴۸.
- رئیسی، محمد منان. (۱۳۹۵). معناشناسی متن / معماری با استناد به آموزه‌های اسلامی. الهیات هنر، ۶ (۶)، ۵۳-۸۶.
- رئیسی، محمد منان و نقره کار، عبدالحمید. (۱۳۹۷). معناشناسی در آثار معماری از منظر اسلامی. نقش جهان - مطالعات نظری و فناوری‌های نوین معماری و شهرسازی، ۸ (۴)، ۲۵۹-۲۶۶.
- زارعی، قاسم و محمودی پاچال، زینب. (۱۳۹۸). واکاوی مطالعات گردشگری ایران از نظر موضوعی و روش شناختی و ترسیم آینده مطالعات پژوهشی. گردشگری و توسعه، ۸ (۸)، ۱-۱۹.
- زاریان، حسام الدین و تحصیلدوست، محمد. (۱۳۹۸). رابطه ارتفاع ساختمان و هزینه‌های ساخت در ساختمان‌های مسکونی ۱ تا ۵۰ طبقه. صفا، ۲۹ (۹۸)، ۳۵-۵۰.
- سامه، رضا و اکرمی، غلامرضا. (۱۳۹۳). تبیین مفهوم معماری به مثابه «امر معماری» از ماهیت تا کیفیت. صفا، ۴ (۱)، ۲۹-۳۷.
- سخندان سرخابی، زهرا؛ نصراللهی، فرشاد و غفاری، عباس. (۱۳۹۸). بهینه‌سازی عملکرد آکوستیکی جذب‌کننده‌های صوتی با تأکید بر تناسب و ارتفاع فضا (نمونه موردی: هنرستان زهرا مردانی آذر شهرستان تبریز). هویت شهر، ۱۳ (۱۳)، ۸-۱۸.

• شاه محمدپورسلمانی، علیرضا؛ بخشنده فرد، حمیدرضا و محمدمرادی، اصغر. (۱۳۹۸). نقش بازآفرینی مجازی در حفاظت از آثار تاریخی در نمونه مطالعاتی ایوان موزائیک شهر بیشاپور. *مطالعات معماری ایران*، ۸ (۱۵)، ۱۴۳-۱۵۳.

• شفیعی، سعید. (۱۳۸۴). پژوهش در ایران (مقایسه تطبیقی با کشورهای چین، هند، آلمان و ژاپن). تهران: راد نواندیش.

• شفیعیان داریانی، فائزه؛ پورجعفر، محمدرضا و قبادی، علیرضا. (۱۳۹۳). مفهوم ماندگاری در معماری اسامی و مقایسه آن با مفهوم پایداری در معماری معاصر. *پژوهش‌های معماری اسلامی*، ۲ (۴)، ۳۲-۴۸.

• صادق، محمد و طلوع‌دل، طاهر. (۱۳۹۷). رمزگشایی از مدل پایداری لرزه‌ای بناهای تاریخی آجری ایران. *نقش جهان*، ۸ (۱)، ۲۵-۳۴.

• صادقی، سارا؛ اخلاصی، احمد و کامل‌نیا، حامد. (۱۳۹۷). بررسی نقش زیبایی‌شناسی معماری در خانه‌های ایرانی، نمونه موردی: خانه‌های تاریخی شهر مشهد. *پژوهش‌های معماری اسلامی دانشگاه علم و صنعت*، ۶ (۴)، ۳-۱۴.

• ضامنی، مرتضی و ولی‌بیگ، نیما. (۱۳۹۶). تدوین و اولویت‌بندی استراتژی‌های ساخت‌وساز در جزیره مینو مبتنی بر پایداری محیط زیست. *معماری و شهرسازی پایدار*، ۵ (۲)، ۲۷-۳۸.

• ضیائی، فرناز و عباسی هرفته، محسن. (۱۳۹۷). تأثیر نوع سیستم ساختمانی بر میزان آب مصرفی ساخت‌وساز در مسکن عرفی معاصر یزد. *معماری اقلیم گرم و خشک*، ۶ (۸)، ۱-۲۱.

• طاهری، ثریا و طاهری، جعفر. (۱۳۹۸). ارزیابی عوامل محیطی مؤثر بر سلامت روان در مجموعه‌های مسکونی (نمونه موردی: مجموعه‌های ۵۱۲ و ۶۰۰ دستگاه شهر مشهد). *هویت شهر*، ۴ (۴۰)، ۵۷-۷۴.

• طاهری، جعفر. (۱۳۹۱). نسبت طراحی با تحقیق: جستاری در بنیان‌های نظری چگونگی پیوند تحقیق به طراحی معماری. *صفه*، ۲۲ (۱)، ۷-۲۲.

• طیبی، امیر و ذکاوت، کامران. (۱۳۹۶). تصویر ذهنی گردشگران داخلی از فضاهای شهری اصفهان با رویکرد نظریه زمینه‌ای. *صفه*، ۲۷ (۷۷)، ۶۳-۷۸.

• عادل‌زاده، مصطفی و شبیری، سیدمحمد. (۱۳۹۸). شناسایی ریسک‌های حریق برای ساختمان‌های بلند: یک رویکرد تحلیل عاملی. *شهر ایمن*، ۲ (۶).

• عطاریان، کورش و صفرعلی نجار، بهناز. (۱۳۹۷). تبیین معیارهای پایداری اقلیمی در ابنیه سکونت اقلیم گرم و مرطوب (نمونه‌موردی: خانه‌های سنتی اهواز). *نقش جهان*، ۸ (۳)، ۱۶۱-۱۷۰.

• علی احمدی، علیرضا و غفاریان، وفا. (۱۳۸۲). اصول شناخت و روش تحقیق (با نگاهی به مطالعات تاریخی). *فصلنامه علوم انسانی دانشگاه الزهراء*، ۱۳ (۴۶ و ۴۷)، ۲۴۱-۲۶۶.

• علی اسدی، امید؛ امینی، علی اکبر و تاجری، منصور. (۱۴۰۰). بررسی اثر فرهنگ و هنر اسلامی در همگرایی و واگرایی ایران و پاکستان. *هنر اسلامی*، ۱۸ (۴۲)، ۷-۱۷.

• عینی‌فر، علیرضا و آقائطیفی، آزاده. (۱۳۹۰). مفهوم قلمرو در مجموعه‌های مسکونی مطالعه مقایسه‌ای دو مجموعه مسکونی در

سطح و در ارتفاع در تهران. *هنرهای زیبا*، ۳ (۴۷)، ۱۷-۲۸.

• فتح بقالی، عاطفه و صنیعی‌پور، حمید. (۱۳۹۷). تأثیر عناصر کالبد-فضایی (معماری) بر دلبستگی به مکان شهروندان در مجموعه بازار تبریز. *آمایش محیط*، ۱۱ (۴۳)، ۹۷-۱۲۳.

• فیروزی، محمدعلی؛ محمدی ده‌چشمه، مصطفی و سعیدی، جعفر. (۱۳۹۶). ارزیابی شاخص‌های پایداری زیست‌محیطی با تأکید بر آلودگی هوا و آلاینده‌های صنعتی، مطالعه موردی: کلان‌شهر اهواز. *پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، ۸ (۱۵)، ۱۳-۲۸.

• کاظمی شیشوان، مهروش و بایبوردی، مهسا. (۱۳۹۸). نقش آیین گذار در ساختار کالبدی حمام‌های عمومی ایران. *باغ نظر*، ۱۶ (۷۹)، ۳۹-۵۰.

• کاظمی، محمد. (۱۳۹۶). راهکارهای افزایش بهره‌وری انرژی ساختمان. *صفه*، ۲۷ (۷۹)، ۳۷-۴۵.

• کریمی، فریبرز. (۱۳۹۷). بازشناسی جایگاه ساختمان‌های بلند در نسبت با پایداری اجتماعی. *اندیشه معماری*، ۲ (۴)، ۱۹-۳۰.

• کیانی، مهدخت؛ سلطان‌زاده، حسین و حیدری، علی‌اکبر. (۱۳۹۸). سنجش انعطاف‌پذیری نظام فضایی با استفاده از تکنیک چیدمان فضا (مطالعه موردی: خانه‌های شهر قزوین). *باغ نظر*، ۱۶ (۷۱)، ۶۱-۷۶.

• لیب‌زاده، راضیه؛ حمزه نژاد، مهدی و محمدعلی خان . (۱۳۹۸). ارزیابی مدل‌های تبیین‌گر طراحی معماری به منظور ارتقاء جایگاه محتوا در آنها. *معماری و شهرسازی ایران*، ۸ (۱۴)، ۱۷-۳۱.

• ماهان، امین و منصور، سیدامیر. (۱۳۹۶). مفهوم منظر با تأکید بر نظر صاحب‌نظران رشته‌های مختلف. *باغ نظر*، ۸ (۱۴)، ۱۷-۳۱.

• مداحی، سید مهدی؛ اسفندیانی مقدم، الهه؛ عباسی، لیلا و بمانی‌نایینی، مونا. (۱۳۹۷). قیاس تحلیلی نقش فضاهای نیمه‌باز مسکونی بر شکل‌گیری شیوه زندگی و نظام رفتاری ساکنان در خانه‌های بومی دیروز و مسکن امروز، مورد مطالعاتی: شهر مشهد. *آرمان‌شهر*، ۱۱ (۲۵)، ۱-۳۹.

• مدی، حسین و ایمانی، مرضیه. (۱۳۹۷). فناوری بایومیمیک و الهام از طبیعت. *نقش جهان*، ۸ (۱)، ۴۷-۵۵.

• مقصودی، میترا؛ سیدیان، سیدعلی؛ مهنام، امین و شاهرودی، عباسعلی. (۱۳۹۶). بهره‌گیری از تکنولوژی تشخیص چهره در خلق معماری هوشمند احساس‌گرا: رهیافتی در بازشناسی احساسات کاربران در ادراک بصری نمای ساختمان هوشمند. *نامه معماری و شهرسازی*، ۱۸ (۱)، ۹۹-۱۱۵.

• موسوی، محمد حامد و افضلیان، خسرو. (۱۳۹۸). تحلیل مورفولوژیک معماری مسکونی مدرن در کشورهای ترکیه و ایران. *نمونه موردی: کاخ چانکایا و کاخ سعدآباد، معماری و شهرسازی ایران*، ۱۰ (۱۷)، ۱۱۳-۱۲۶.

• وحدت‌پور، شعله؛ ولی‌بیگ، نیما و رحیمی آریایی، افروز. (۱۳۹۸). مطالعه مقایسه‌ای کاروانسراهای درون‌شهری و برون‌شهری اصفهان در گستره کالبد معماری. *هویت شهر*، ۱۳ (۳-۳۹)، ۱۰۳-۱۱۶.

• یاران، علی و محمدی خوش‌بین، حامد. (۱۳۹۸). راهکارهای توسعه مسکن در شهرهای کوچک، مطالعه موردی: شهر خُمام در

نشریه علمی پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

Education, 17(1), 1-22.

- Brisco, R., Whitfield, R., & Grierson, H. (2020). A novel systematic method to evaluate computer-supported collaborative design technologies. *Research in Engineering Design*, 31(1), 53-81.
- Bui, D.-K., Nguyen, T. N., Ghazlan, A., & Ngo, T. D. (2021). Biomimetic adaptive electrochromic windows for enhancing building energy efficiency. *Applied Energy*, (300), 117341.
- Cao, Y., Hamidvand, S., Bezaatpour, M., Ebadollahi, M., & Ghaebi, H. (2022). Microporous foam, magnetic nanoparticles, and revolutionary tubes: Sophisticated combination of three solar energy materials in flat plate solar collectors. *Solar Energy Materials and Solar Cells*, (235), 111464.
- Cash, P. J., Hartlev, C. G., & Durazo, C. B. (2017). Behavioural design: A process for integrating behaviour change and design. *Design Studies*, (48), 96-128.
- Chaszar, A., & Joyce, S. C. (2016). Generating freedom: Questions of flexibility in digital design and architectural computation. *International Journal of Architectural Computing*, 14(2), 167-181.
- Chen, C. (2017). Science mapping: a systematic review of the literature. *Journal of Data and Information Science*, 2(2), 1-40.
- Choi, Y. (2018). Identifying the Individualist/Collectivist Cultural Dimension in Space. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 17(2), 337-344.
- Chung, W. J., Liu, C., & Seong, Y.-B. (2019). Potential lighting and thermal demand reduction in office buildings using blind control considering surrounding buildings. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 18(3), 262-270.
- Crabtree, B. F., & Miller, W. L. (1992). *Doing qualitative research*. The Annual North American Primary Care Research Group Meeting, Quebec, PQ, Canada.
- Dawes, M. J., Ostwald, M. J., & Lee, J. H. (2021). Examining control, centrality and flexibility in Palladio's villa plans using space syntax measurements. *Frontiers of architectural research*, (3), 467-482.
- de la Hoz-Correa, A., Muñoz-Leiva, F., & Bakucz, M. (2018). Past themes and future trends in medical tourism Research: A co-word analysis. *Tourism Management*, (65), 200-211.
- Demirbaş, O. O., & Demirkan, H. (2003). Focus on architectural design process through learning styles. *Design Studies*, 24(5), 437-456.
- Diao, P. H., & Shih, N. J. (2019). Trends and research

استان گیلان. باغ نظر، ۱۶ (۷۸)، ۱۵-۲۶.

- Abad, F., Eshtehardian, E., & Taghizade, K. (2019). Framework for Proactive Change Management: Assessing the Risk of Change in Construction Projects Using Fuzzy Fault Tree Analysis. *Journal of Architectural Engineering*, 25(2), 1-8.
- Akbari, H. & Teshnehdel, S. (2018). Climatic Compatibility of Courtyard Houses, Based on Shading-sunlit Index; Case Studies: Traditional Houses in Kashan & Ardabil Cities. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 11(24), 13.
- Akmam Syed Zakaria, S., Gajendran, T., Rose, T., & Brewer, G. (2018). Contextual, structural and behavioural factors influencing the adoption of industrialised building systems: a review. *Architectural Engineering and Design Management*, 14(1-2), 3-26.
- Alhadidi, S., & Mitcheltree, H. (2016). *Performative Architectural Practice*. Sydney: UTS School of Architecture.
- Allahyar, M., & Kazemi, F. (2021). Effect of landscape design elements on promoting neuropsychological health of children. *Urban Forestry & Urban Greening*, (65), 127333.
- Amirhajloo, S., & Saghae, B. (2021). An Investigation of the Strategies of passive defense in the Spatial Organization and Architecture Features of the old MourchehKhort Citadel. *Journal of Architecture in Hot and Dry Climateis*, 9(13), 217-241.
- Ariannejad, A., Osam, U. V., & Yigitoglu, N. (2019). A comparative investigation of metadiscourse in English and Persian architectural research articles. *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*, 55(1), 01-25.
- Arto, I., Gallego, R., Cifuentes, H., Puertas, E., & Gutiérrez-Carrillo, M. (2021). Fracture behavior of rammed earth in historic buildings. *Construction and Building Materials*, (289), 123167.
- Avci, O., & Al Nouss, M. (2018). Seismic assessment of existing lowrise and midrise reinforced concrete buildings using the 2014 Qatar construction specification. *Journal of Architectural Engineering*, 24(4), 04018028.
- Azad, S. P., Morinaga, R., & Kobayashi, H. (2018). Effect of Housing Layout and Open Space Morphology on Residential Environments—Applying New Density Indices for Evaluation of Residential Areas Case Study: Tehran, Iran. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 17(1), 79-86.
- Bayhan, H. G., & Karaca, E. (2020). Technological innovation in architecture and engineering education—an investigation on three generations from Turkey. *International Journal of Educational Technology in Higher*

issues of augmented reality studies in architectural and civil engineering education—A review of academic journal publications. *Applied Sciences*, 9(9), 1840.

- Donato, M., Zemella, G., Rapone, G., Hussain, J., & Black, C. (2017). An innovative app for a parametric, holistic and multidisciplinary approach to early design stages. *Journal of Facade Design and Engineering*, 5(2), 113-127.
- Dwivedi, Y. K., Venkitachalam, K., Sharif, A. M., Al-Karaghoul, W., & Weerakkody, V. (2011). Research trends in knowledge management: Analyzing the past and predicting the future. *Information Systems Management*, 28(1), 43-56.
- Eijkelenboom, A., Verbeek, H., Felix, E., & Van Hoof, J. (2017). Architectural factors influencing the sense of home in nursing homes: An operationalization for practice. *Frontiers of Architectural Research*, 6(2), 111-122.
- Eilouti, B. (2017). Sinan and Palladio: A comparative morphological analysis of two sacred precedents. *Frontiers of Architectural Research*, 6(2), 231-247.
- Eilouti, B. (2018). Concept evolution in architectural design: an octonary framework. *Frontiers of Architectural Research*, 7(2), 180-196.
- Emmitt, S. (2014). *Design management for architects*. London: John Wiley & Sons.
- Farboud, S. S., & Shahhoseini, H. (2020). Historical Caravanserai's Interior Design Criteria based on Visual Preference of Travelers. *Iran University of Science & Technology*, 30(2), 250-259.
- Farhan, S. L., Hashim, I. A. J., & Naji, A. A. (2019). *The Sustainable House: Comparative Analysis of Houses in Al Kut Neighborhoods-Iraq*. 12th International Conference on Developments in eSystems Engineering (DeSE). Kazan, Russia. IEEE.
- Firdaus, F., Zulfadilla, Z., & Caniogo, F. (2021). Research Methodology: Types in the New Perspective. *MANAZHIM*, 3(1), 1-16.
- Gao, S., Low, S. P., & Nair, K. (2018). Design for manufacturing and assembly (DfMA): a preliminary study of factors influencing its adoption in Singapore. *Architectural Engineering and Design Management*, 14(6), 440-456.
- Gawlak, A., Pruszewicz-Sipińska, E., & Bonenberg, W. (2021). Drawing Skills of Candidates for Architectural Studies vs. Learning Outcomes of Graduates. Comparative Research Based on the Example of The Faculty of Architecture, Poznan University of Technology. *Education Sciences*, 11(7), 339.
- Gholami, N., Garivani, S., Askariani, S. S., & Hajirasouliha, I. (2022). Estimation of hysteretic energy distribution for energy-based design of structures equipped with dampers. *Journal of Building Engineering*, (51) 104-221.
- Groat, L. N., & Wang, D. (2013). *Architectural research methods*. London: John Wiley & Sons.
- Ha, J., Kim, H. J., & With, K. A. (2022). Urban green space alone is not enough: A landscape analysis linking the spatial distribution of urban green space to mental health in the city of Chicago. *Landscape and Urban Planning*, 218, 104309.
- Hami, A., Suhardi, M., Manohar, M., & Shahhosseini, H. (2011). Users' preferences of usability and sustainability of old urban park in Tabriz, Iran. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(11), 1899-1905.
- Hussain, M. I., & Kim, J. T. (2019). Energy and economic potential of a concentrated photovoltaic/thermal (CPV/T) system for buildings in South Korea. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 18(2), 139-144.
- Jansson, M., Vicenzotti, V., & Diedrich, L. B. (2019). *Landscape design based on research*. Retrieved 26 February, 2020, from <http://pub.epsilon.slu.se/16389/1/LTV-rapport%202019-10.pdf> [2020-02-26]
- Junara, N., Triyadi, S., & Budi, B. S. (2019). Comparative studies in religious spatial physical characteristics in Kampung Kauman Malang, Surakarta, and Pekalongan. *Journal of Islamic Architecture*, 5(3), 145-150.
- Kaul, S. (2019). Introduction: Towards a semantics of architecture. *In Eloquent Spaces*. India: Routledge.
- Krishnan, S., & Li, Y. (2019). Geometric design of axisymmetric spatial structures using planar angulated members. *Journal of Architectural Engineering*, 25(2), 04019007.
- Krohn, W., Layton Jr, E. T., & Weingart, P. (2012). *The dynamics of science and technology: social values, technical norms and scientific criteria in the development of knowledge*. V. 2. Berlin: Springer.
- Leach, A. (2013). *What is architectural history?* NY: John Wiley & Sons.
- Li, C. T., Cheng, J. C., & Chen, K. (2020). Top 10 technologies for indoor positioning on construction sites. *Automation in Construction*, (118), 103-309.
- Lin, T.-J., Lin, T.-C., Potvin, P., & Tsai, C.-C. (2019). Research trends in science education from 2013 to 2017: a systematic content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 41(3), 367-387.

- Liu, S., Pan, W., Zhao, X., Zhang, H., Cheng, X., Long, Z., & Chen, Q. (2018). Influence of surrounding buildings on wind flow around a building predicted by CFD simulations. *Building and Environment*, (140), 1-10.
- Liu, F., Anumba, C. J., Jallow, A. K., & Carrillo, P. (2020). Integrated change and knowledge management approach for energy retrofits. *Journal of Architectural Engineering*, 26(1), 04019030.
- Loonen, R., de Klijn-Chevalerias, M., & Hensen, J. (2019). Opportunities and pitfalls of using building performance simulation in explorative R&D contexts. *Journal of Building Performance Simulation*, 12(3), 272-288.
- Lyu, W., Li, X., Shi, W., Wang, B., & Huang, X. (2021). A general method to evaluate the applicability of natural energy for building cooling and heating: Revised degree hours. *Energy and Buildings*, (250), 111277.
- Mallasi, Z. (2018). Using parametric BIM integration for prototyping future responsive facades. *Journal of Facade Design and Engineering*, 6(1), 89-100.
- Michalek, J., Choudhary, R., & Papalambros, P. (2002). Architectural layout design optimization. *Engineering Optimization*, 34(5), 461-484.
- Mosalam, K., & Casquero-Modrego, N. (2018). Sunlight permeability of translucent concrete panels as a building envelope. *Journal of Architectural Engineering*, 24(3), 04018015.
- Moser, C. (2013). *Architecture 3.0: the disruptive design practice handbook*. Oxfordshire: Routledge.
- Mousavi Samimi, P., & Sadraei Tabatabaei, N. (2022). Preschool children's indoor and outdoor playground HSV color preferences. *Color Research & Application*, 47(3), 745-757.
- Mousavi Samimi, P., & Shahhosseini, H. (2021). Evaluation of resident's indoor green space preferences in residential complexes based on plants' characteristics. *Indoor and Built Environment*, 30(6), 859-868.
- Osei-Kyei, R., & Chan, A. P. (2019). Model for predicting the success of public-private partnership infrastructure projects in developing countries: a case of Ghana. *Architectural Engineering and Design Management*, 15(3), 213-232.
- Owen, G. (2020). What makes climate change adaptation effective? A systematic review of the literature. *Global Environmental Change*, (62), 102071.
- Popay, J., Rogers, A., & Williams, G. (1998). Rationale and standards for the systematic review of qualitative literature in health services research. *Qualitative Health Research*, 8(3), 341-351.
- Rajagopalan, P., Nguyen, H. T. H., & Carre, A. (2017). Acoustic performance of contemporary public libraries: an evaluation of public libraries in Melbourne, Australia. *Architectural Science Review*, 60(2), 104-115.
- Ramprasad, V., & Subbaiyan, G. (2017). Perceived indoor environmental quality of classrooms and outcomes: a study of a higher education institution in India. *Architectural Engineering and Design Management*, 13(3), 202-222.
- Razmjoo, A., Kaigutha, L. G., Rad, M. V., Marzband, M., Davarpanah, A., & Denai, M. (2021). A Technical analysis investigating energy sustainability utilizing reliable renewable energy sources to reduce CO2 emissions in a high potential area. *Renewable Energy*, (164), 46-57.
- Rodríguez, G., Blanco, A., Pujadas, P., & Aguado, A. (2017). Self-compacting concrete in the Temple of Sagrada Familia. *Journal of Architectural Engineering*, 23(3), 04017005.
- Salama, A. (2002). *Environmental Knowledge and Paradigm Shifts: Sustainability and Architectural Pedagogy*. Architectural Education Today: Cross Cultural Perspectives. Lausanne: Comportements.
- Salvia, A. L., Leal Filho, W., Brandli, L. L., & Griebeler, J. S. (2019). Assessing research trends related to Sustainable Development Goals: Local and global issues. *Journal of Cleaner Production*, (208), 841-849.
- Shahhosseini, H. (2014). *Influence of Non-visual Factors on Visual Preferences of Visitors to Small Urban Parks in Tabraz, Iran*. Selangor: Universiti Putra Malaysia.
- Shahhosseini, H., Kamal, M., & Maulan, S. B. (2014). Determining sound, smell, and touch attributes in small urban parks using NGT. ALAM CIPTA, *International Journal of Sustainable Tropical Design Research and Practice*, 7(2), 3-16.
- Specht, J. (2014). *Architectural tourism: building for urban travel destinations*. Berlin: Springer.
- Steg, L. E., Van Den Berg, A. E., & De Groot, J. I. (2013). *Environmental psychology: An introduction*. BPS Blackwell. Oxfordshire: Oxford.
- Sukamolson, S. (2007). Fundamentals of quantitative research. *Language Institute Chulalongkorn University*, 1(3), 1-20.
- Vallas, T., & Courard, L. (2017). Using nature in architecture: Building a living house with mycelium and trees. *Frontiers of architectural research*, 6(3), 318-328.
- Vaughn, P., & Turner, C. (2016). Decoding via coding: Analyzing qualitative text data through thematic coding and survey methodologies. *Journal of Library Administration*,

56(1), 41-51.

- Wortmann, T., & Tunçer, B. (2017). Differentiating parametric design: Digital workflows in contemporary Architecture and construction. *Design Studies*, (52), 173-197.
- Yigitcanlar, T., Kamruzzaman, M., Foth, M., Sabatini-Marques, J., da Costa, E. & Ioppolo, G. (2019). Can cities become smart without being sustainable? A systematic review of the literature. *Sustainable Cities and Society*, (45), 348-365.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله:
شاه حسینی، حبیب؛ خندان، نادیا و کوره‌پز، رعنا. (۱۴۰۱). ارزیابی سیستماتیک مقالات معماری مجلات علمی-پژوهشی ایران و انتشارات (q۱) Elsevier. *باغ نظر*, ۱۹(۱۱۵)، ۵-۲۰.

DOI:10.22034/BAGH.2022.323996.5092
URL:http://www.bagh-sj.com/article_159186.html

